MEJDS. 2021; 11:142.

Published online 2021 Nov. **Original Article**

Assessing the Status of Academic Motivation and Employment Hope in Students Concerning Gender and Depression

Tayebati H[1], *Ashrafi Ganjoui F[1], Zarei A[1], Nikaeen Z[1]

Author Address
1. Department of Sport Management, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
Corresponding author's email: Far.AshrafGanjooie@iauctb.ac.ir

Received: 20 Apr 2021**; Accepted:** 11 Feb 2021

Abstract

Background & Objectives: One of the most crucial goals of the educational systems is human resource training for the development of society. Psychological wellbeing is a determining factor in students' success. Mental health problems are prevalent among university students. Approximately 1 in 7 students in the university population encounter depression, i.e., predisposed by educational problems, high living expenses, family expectations, and uncertain job prospects (Neblaker, 2017). The present study aimed at assessing the status of academic motivation and employment hope among students respecting gender and depression.

Methods: This was applied and descriptive–comparative research. The statistical population consisted of undergraduate students of the Faculty of Humanities at the University of Tehran during 2018–2019. In total, 335 students were selected by the convenience sampling method. A researcher–made questionnaire collected the necessary data for participants' demographic information, Academic Motivation Questionnaire (AMQ; Valerand, 1992), Beck Depression Inventory (BDI; 2002), and Qureshi Rad Employment Hope Questionnaire (QREHQ; 2008). The AMQ evaluates students' academic motivation. This questionnaire is developed based on self–determination theory and consists of 28 5–choice items that measure three dimensions of internal motivation (12 items), external motivation (12 items), and the lack of motivation (4 items). BDI measures the severity of depression. This questionnaire was standardized in Iran by Hamidi (2014). The QREHQ examines the employment hope by 20 questions. For ethical reasons, the questionnaires were anonymous, and the study participants' answers remained strictly confidential. Statistical analysis was performed using Multivariate Analysis of Variance (MANOVA) in SPSS at the significance level of 0.05.

Results: MANCOVA data indicated a significant gender–wise difference in motivational components (internal motivation: $p<0.001$, external motivation: $p=0.004$ & the lack of motivation: $p=000.001$). However, there was no significant gender–wise difference in employment hopes ($p=0.11$). Depressed and healthy students were significantly different in the motivational components and employment expectation (internal motivation: $p<0.001$, external motivation: $p<0.001$ the lack of motivation: $p<0.001$, & employment hope: $p<0.001$).

Conclusion: Motivation is crucial in teaching and learning and can widely affect students' performance in educational and research environments. Thus, reducing students' current concerns about future careers is necessary to increase their academic motivation.

Keywords: Motivation, Employment hope, Depression, Students.

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-03]

Copyright © 2016, MEJDS. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

مجله مطالعات ناتوانی ۱۴۰۰؛ (۱۱):۱۴۲.

انتشار برخط آبان ۱۴۰۰ مقاله پژوهشی اصیل

بررسی وضعیت انگیزش تحصیلی و امید به اشتغال دانشجویان باتوجه به جنسیت و افسردگی

حسین طیباتی[۱]، *فریده اشرفی گنجویی[۱]، علی زارعی[۱]، زینت نیک‌آیین[۱]

توضیحات نویسندگان

۱. گروه مدیریت ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

***رایانامهٔ نویسندهٔ مسئول:**.Far.AshrafGanjooie@iauctb.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۹ بهمن۱۳۹۹؛ **تاریخ پذیرش:** ۴ اردیبهشت ۱۴۰۰

چکیده

زمینه و هدف: شناخت بهزیستی روانی دانشجویان به‌عنوان نیروی انسانی لازم برای رشد و توسعهٔ جامعه اهمیت دارد. هدف این مطالعه بررسی وضعیت انگیزش تحصیلی و امید به اشتغال دانشجویان باتوجه به جنسیت و افسردگی بود.

روش‌بررسی: پژوهش حاضر از نوع توصیفی_تحلیلی بود. جامعهٔ آماری را دانشجویان مقطع کارشناسی دانشکدهٔ علوم انسانی دانشگاه تهران، در سال تحصیلی ۹۹_۱۳۹۸ تشکیل دادند. از بین آن‌ها ۳۳۵ نفر به‌صورت دردسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. داده‌ها با توزیع پرسشنامهٔ انگیزش تحصیلی (والراند، ۱۹۹۲) برای بررسی انگیزش تحصیلی دانشجویان، نسخهٔ دوم پرسشنامهٔ افسردگی بک (بک، ۲۰۰۲) برای سنجش شدت افسردگی دانشجویان و پرسشنامهٔ امید به اشتغال (قریشی راد، ۲۰۰۸) برای بررسی امید به اشتغال جمع‌آوری شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخهٔ ۱۹ و آزمون تحلیل واریانس چندمتغیره، در سطح معناداری ۰/۰۵ صورت گرفت.

یافته‌ها: براساس نتایج تحلیل واریانس چندمتغیّره، بین مؤلفه‌های انگیزش تحصیلی دختران و پسران تفاوت معناداری وجود داشت (انگیزش درونی: $p<۰/۰۰۱$)، (انگیزش بیرونی: $p=۰/۰۰۴$)، (بی‌انگیزگی: $p<۰/۰۰۱$)؛ درحالی‌که بین امید به اشتغال دختران و پسران، تفاوت معناداری مشاهده نشد. همچنین بین مؤلفه‌های انگیزش و امید به اشتغال دانشجویان افسرده و عادی، تفاوت معنادار بود (انگیزش درونی: $p<۰/۰۰۱$)، (انگیزش بیرونی: $p<۰/۰۰۱$)، (بی‌انگیزگی: $p<۰/۰۰۱$)، (امید به اشتغال: $p<۰/۰۰۱$).

نتیجه‌گیری: باوجود انگیزش تحصیلی بیشتر دختران، بین امید به اشتغال دانشجویان در دو جنس تفاوت وجود نداشت. همچنین بین افسردگی با انگیزش تحصیلی و امید به اشتغال دانشجویان رابطهٔ منفی مشاهده شد.

کلیدواژه‌ها: انگیزش، امید به اشتغال، افسردگی، دانشجویان.

حق انتشار محفوظ است © ۱۳۹۵، مجله مطالعات ناتوانی. این یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت مجوز اختیار_غیرتجاری ۴/۰ بین‌المللی (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.fa) منتشر شده است که به شما اجازه می‌دهد که مواد منتشر شده در این مقاله را با شرط ارجاع مناسب به نسخهٔ اصلی، به‌طور غیرتجاری نسخه‌برداری و توزیع کنید.

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-03]

۱ مقدمه

از اهداف مهم‌تر نظام‌های آموزشی، پرورش نیروی انسانی لازم برای رشد و توسعهٔ جامعه است و دانشگاه‌ها به‌عنوان مکان مهم‌تر پرورش نیروی انسانی متخصص و کارآمد، نقش بسیار مهمی در این زمینه دارند. در این میان بهزیستی روانی[1] دانشجویان موضوع بسیار مهمی در این زمینه است (۱). مشکلات بهداشت روانی در دانشگاه شیوع فراوانی دارد. حدوداً از هر هفت دانشجو یک نفر در جمعیت دانشگاه مبتلا به افسردگی[2] است. عواملی چون حضور در کلاس، شرکت در امتحانات، انجام تکالیف و پروژه‌ها، مخارج سنگین و هزینه‌های زندگی، انتظارهای خانواده و آیندهٔ مبهم شغلی از عوامل مستعدکنندهٔ افسردگی در بین دانشجویان به‌شمار می‌رود (۲).

افسردگی نوعی اختلال خُلقی[3] است که در اشکال و سطوح مختلف وجود دارد و می‌تواند بسیار ناتوان‌کننده باشد؛ زیرا بر نحوهٔ تفکر، احساس و فعالیت‌های روزمرهٔ افراد تأثیر می‌گذارد. علائم معمول آن شامل غم، اضطراب، احساس پوچی، ناامیدی، تحریک‌پذیری، احساس بی‌ارزشی و ازبین‌رفتن علاقه به فعالیت‌ها و اختلال خواب است (۳،۴). یکی از عواملی که تحت‌تأثیر افسردگی قرار می‌گیرد، انگیزش تحصیلی[4] دانشجویان است. انگیزش عاملی اساسی در آموزش و یادگیری است که می‌تواند از جهات مختلف بر عملکرد دانشجویان در محیط‌های آموزشی اثرگذار باشد (۵). منظور از انگیزش، تمایل یا اشتیاق برای به‌دست‌آوردن موفقیت و شرکت در فعالیت‌هایی بوده که کوشش و توانایی شخصی عامل اصلی موفقیت در آن‌ها است. افرادی که انگیزش بیشتری دارند، برای غلبه‌کردن بر مشکلات و کسب موفقیت بسیار کوشا هستند؛ حتی بعد از شکست‌خوردن در انجام کاری، از آن منصرف نمی‌شوند و به کوشش خود تا رسیدن به موفقیت باجدیت ادامه می‌دهند (۶).

یکی از نظریه‌های مرتبط با انگیزش نظریهٔ خودتعیین‌گری[5] است که توسط دسی و رایان (۱۹۸۵) ارائه شد. در این نظریه انگیزش به سه سطح انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی‌انگیزگی تقسیم می‌شود. انگیزش درونی اشاره به انگیزشی دارد که به‌صورت درونی و خودجوش، باعث حرکت فرد برای انجام تکلیفی خاص می‌شود؛ درحالی‌که در انگیزش بیرونی، افراد به‌دلیل پاداش‌ها و محرک بیرونی خواهان انجام تکلیف می‌شوند. در انگیزش بیرونی افراد برای به‌دست‌آوردن چیزی فراتر از لذت خود عمل یا تکلیف، فعالیت را انجام می‌دهند. بی‌انگیزگی نیز شرایطی است که فرد هیچ انگیزه‌ای برای انجام فعالیت ندارد و از انجام آن اجتناب می‌کند (۷،۸). مسیر انگیزش انسان از سلامت روان او تأثیرمی‌پذیرد و بر عملکرد و سلامت وی اثر می‌گذارد.

به‌طورکلی انگیزش تحصیلی، از چالش‌های بسیار مهم سیستم آموزشی به‌ویژه در دانشگاه‌ها به‌شمار می‌رود که بر برون‌داد سیستم‌های آموزشی اثرگذار است؛ همچنین از محورهای بسیار حساس فعالیت برنامه‌ریزی آموزشی است. عوامل مختلفی می‌تواند این انگیزش را تحت‌تأثیر قرار دهد که نگرانی دربارهٔ آیندهٔ شغلی[6] یکی از این عوامل است. دانشجویان همواره به‌دنبال شغلی هستند که علاوه‌بر تأمین نیازهای مادی، از نظر روحی و روانی نیز آن‌ها را ارضا کند. امید به اشتغال[7]، به درجه‌ای از قابلیت‌های ذهنی برای رسیدن به شغل آینده و بسط و گسترش راه‌های رسیدن به این هدف و به تلاش فرد در این مسیر گفته می‌شود. علاقه به رشتهٔ تحصیلی و امید به اشتغال در آینده، حس مسئولیت‌پذیری افراد را افزایش می‌دهد و منجربه افزایش انگیزش تحصیلی آنان می‌شود و بین انگیزش و امید به اشتغال در آینده رابطه وجود دارد (۹). ازطرفی افسردگی امید به اشتغال را نیز تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. در تحقیق راژندن و همکاران امید به اشتغال کمتر دانشجویان با کاهش سلامت روانی آن‌ها همراه بود (۲). شکیبایی و شریفی و رضوی در پژوهشی دریافتند، امید به اشتغال دانشجویان کمتر از حد متوسط است و اکثر دانشجویان دیدگاه مثبتی دربارهٔ آیندهٔ شغلی خود ندارند (۵،۱۰،۱۱). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که تفاوت‌های جنسیتی یکی از عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی است. در تحقیق ایزدی و همکاران دانشجویان دختر از انگیزش بیشتری درمقایسه با دانشجویان پسر برخوردار بودند (۱۲). نتایج پژوهش شریفی و همکاران نشان داد که دانشجویان دختر انگیزش درونی بیشتری درمقایسه با دانشجویان پسر دارند (۵).

باتوجه به افزایش میزان بیکاری در کشور، شاید بتوان نتیجه گرفت که طی سال‌های اخیر، نگرش دانشجویان به آیندهٔ شغلی خود منفی‌تر شده است؛ این موضوع می‌تواند اثرات زیان‌باری را به‌همراه داشته باشد. به‌نظر می‌رسد که ناامیدی دربارهٔ یافتن شغل در آینده، علت کاهش انگیزش تحصیل و به‌دنبال آن افسردگی باشد (۵). در پژوهش فیروزنیا و همکاران، مقایسهٔ میانگین‌های دو گروه دانشجویان دختر و پسر در مؤلفه‌های انگیزش تحصیلی مشخص کرد، پسران از انگیزش تحصیلی بیشتری برخوردار هستند و دلیل احتمالی آن مسئولیت‌های آیندهٔ آنان نظیر تهیهٔ مسکن، ادارهٔ زندگی و سرپرستی خانواده یا تمایل رسیدن به موفقیت شغلی بهتر در آینده ذکر می‌شود (۱۳). در تحقیق ماکسول و همکاران، امید دستیابی به شغل و درآمد بیشتر از انگیزش‌های مهم‌تر ورود به دانشگاه و تحصیل گزارش شد (۱۴). رواقی با مقایسهٔ دانشجویان دختر و پسر نشان داد، دانشجویان پسر به انگیزه‌های بیرونی چون کسب درآمد و اشتغال و دانشجویان دختر به انگیزه‌های درونی چون علاقه و توصیه‌های والدین توجه بیشتری دارند (۱۵).

رشد روزافزون تعداد دانشجویان و خلأ تحقیقاتی نظام‌دار در زمینهٔ احساس بهزیستی در جامعهٔ ایرانی، به‌خصوص دربارهٔ دانشجویان و اهمیت احساس بهزیستی در آن‌ها به‌عنوان قشر جوان و آینده‌ساز جامعه بر اهمیت انجام پژوهش حاضر می‌افزاید. ازطرفی عوارض فردی و اجتماعی اختلال افسردگی، تأثیر امید به اشتغال بر انگیزش تحصیلی و سلامت روانی دانشجویان، ضرورت انجام تحقیقاتی از این دست را نشان می‌دهد. باتوجه به شیوع روزافزون افسردگی و تأثیر آن بر سلامت روانی و انگیزش تحصیلی دانشجویان و نیز باتوجه به این مهم که امید به اشتغال دختران و پسران دانشجو می‌تواند بر انگیزش تحصیلی و

1. Psychological well-being
2. Depression
3. Mood disorder
4. Educational Motivation
5. Theory of self-determination
6. Job Prospects
7. Hope for employment

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-03]

سلامت روانی آن‌ها تأثیرگذار باشد، پژوهش حاضر با هدف مقایسهٔ سطوح انگیزش و امید به اشتغال باتوجه به جنسیت و افسردگی انجام شد.

۲ روش‌بررسی

پژوهش حاضر توصیفی‌ـ‌تحلیلی بود. جامعه آماری تحقیق را دانشجویان سال آخر مقطع کارشناسی دانشکدهٔ علوم انسانی دانشگاه تهران در سال تحصیلی ۹۹ـ۱۳۹۸ تشکیل دادند. نمونه‌گیری در این پژوهش به‌روش دردسترس صورت گرفت. همچنین باتوجه به تعداد دانشجویان سال آخر این دانشکده که حدود ۱۵۰۰ نفر بودند، براساس جدول مورگان تعداد نمونه‌های پژوهش ۳۰۶ نفر تعیین شد (۱۶). برای حصول اطمینان، توزیع تعداد ۳۵۰ پرسشنامه بین اعضای جامعه انجام پذیرفت. از این تعداد ۳۳۵ پرسشنامه تکمیل شدند و کار آماری روی آن‌ها صورت گرفت. معیارهای ورود به تحقیق شامل داشتن حداکثر ۴۸ واحد درسی برای فارغ‌التحصیل‌شدن، نداشتن هرگونه اشتغال دائم و نداشتن بورسیهٔ کاری بود. معیارهای خروج از تحقیق همکاری‌نکردن در تکمیل پرسشنامه‌ها در نظر گرفته شد.

به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات دموگرافیک شرکت‌کنندگان، پرسشنامهٔ مشخصات فردی محقق‌ساخته در اختیار دانشجویان قرار گرفت. برای انجام این پژوهش در مرحلهٔ اول، جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای و بررسی پیشینهٔ پژوهش صورت گرفت. در مرحلهٔ دوم، اهداف و ابزارهای اندازه‌گیری پژوهش (پرسشنامه‌ها) و نیز چگونگی انجام پژوهش برای دانشجویان توضیح داده شد. در مرحلهٔ سوم پرسشنامه‌ها بین دانشجویان توزیع و جمع‌آوری شد. ابزارهای زیر در پژوهش به‌کار رفت.

ـ پرسشنامهٔ انگیزش تحصیلی[1] (AMS) (والراند، ۱۹۹۲): از این پرسشنامه به‌منظور بررسی انگیزش تحصیلی دانشجویان استفاده شد. این پرسشنامه، برمبنای نظریهٔ خودـ‌تعیین‌کنندگی ساخته شد و دارای ۲۸ پرسش هفت‌گزینه‌ای است که سه بُعد انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی‌انگیزشی را می‌سنجد. مقیاس نمره‌گذاری پرسشنامه، مقیاسی هفت‌گزینه‌ای است. گزینهٔ ۱ معرف آن است که عبارت (پرسش) مربوط اصلاً با دلیل دانشجو برای دانشگاه رفتن مطابقت ندارد. گزینه‌های ۲ الی ۶، مطابقت کم تا زیاد و گزینهٔ ۷ مطابقت کامل با نظر دانشجو را نشان می‌دهد. والراند و همکاران (۱۹۹۲) این پرسشنامه را هنجاریابی کردند و همسانی درونی آن ۰/۸۱ و همبستگی آزمون‌ـ‌آزمون مجدد[2] آن ۰/۷۹ به‌دست آمد. همچنین نتایج تحلیل عاملی تأییدی هفت‌عاملی‌بودن پرسشنامه را تأیید کرد. هفت عامل عبارت است از: انگیزش درونی (برای دانستن)؛ انگیزش درونی (برای دستاورد)؛ انگیزش درونی (برای تجربهٔ تحریک)؛ انگیزش بیرونی (تنظیم منسجم)؛ انگیزش بیرونی (تنظیم درون‌فکنی‌شده)؛ انگیزش بیرونی (تنظیم برون‌فکنی‌شده)؛ بی‌انگیزگی (۱۷). پرسشنامه شامل سه خرده‌مقیاس انگیزش درونی (دوازده سؤال)، انگیزش بیرونی (دوازده سؤال) و بی‌انگیزگی (چهار سؤال) است که درمجموع این مقیاس ۲۸ ماده دارد. ویسکرمی و همکاران (۱۳۹۱) میزان آلفای کرونباخ را برای خرده‌مقیاس‌های انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی‌انگیزگی به‌ترتیب ۰/۷۱، ۰/۷۵ و ۰/۷۶ به‌دست آوردند؛ همچنین نتایج تحلیل عاملی تأییدی حاکی‌از برازندگی کامل مدل بود (۱۸).

ـ نسخهٔ دوم پرسشنامهٔ افسردگی بک[3] (بک، ۱۹۹۶): به‌منظور سنجش شدت افسردگی دانشجویان از نسخهٔ دوم پرسشنامهٔ افسردگی بک استفاده شد. پرسشنامه دارای ۲۱ سؤال است و براساس طیف چهارگزینه‌ای لیکرت با سؤالاتی مانند نسبت به آینده بدبین نیستم (نمرهٔ ۱) و احساس می‌کنم امیدی به آینده نیست و اوضاع فقط بدتر می‌شود (نمرهٔ ۴)، به سنجش افسردگی می‌پردازد. این پرسشنامه نسخهٔ تجدیدنظرشدهٔ نسخهٔ اول پرسشنامهٔ افسردگی بک است که در سال ۱۹۹۶ توسط بک هنجاریابی شد و روایی و پایایی آن به تأیید رسید (۱۹). این پرسشنامه در ایران توسط حمیدی و همکاران (۱۳۹۴) هنجاریابی شد و ضریب همبستگی درون‌طبقه‌ای آن ۰/۸۱ به‌دست آمد. ثبات داخلی آزمون نیز از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ بود؛ همچنین روایی همگرای پرسشنامهٔ بک ازطریق سنجش همبستگی آن با نمرهٔ کل پرسشنامهٔ سلامت عمومی[4] ۰/۸ به‌دست آمد (۲۰).

ـ پرسشنامهٔ امید به اشتغال (قریشی راد، ۲۰۰۸): این پرسشنامه بیست سؤال دارد و هدف آن ارزیابی میزان امید به اشتغال و عوامل مؤثر در آن است. نمره‌گذاری پرسشنامه براساس طیف پنج‌گزینه‌ای شامل کاملاً موافقم (نمرهٔ ۵)، موافقم، بی‌نظر، مخالفم و کاملاً مخالفم (نمرهٔ ۱) است. بیشترین نمره ۱۰۰ و کمترین نمره ۲۰ و حد متوسط نمره ۶۰ خواهد بود. قریشی راد (۲۰۰۸) پایایی پرسشنامه را ۰/۸۳ گزارش کرد؛ همچنین روایی آن توسط تحلیل عاملی تأییدی به تأیید رسید (۱۱).

برای رعایت ملاحظات اخلاقی، پرسشنامه‌ها بدون نام بودند و به آزمودنی‌ها اطمینان داده شد که مطالب نوشته‌شده در پرسشنامه‌ها کاملاً محرمانه باقی خواهند ماند. تحلیل آماری با روش تحلیل واریانس چندمتغیّره (مانوا) و با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS نسخهٔ ۱۸ انجام گرفت. سطح معناداری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

۳ یافته‌ها

توزیع افراد مطالعه‌شده برحسب افسردگی در دانشجویان زن و مرد، در جدول ۱ آورده شده است. باتوجه به جدول ۱، میزان افسردگی دختران (۳۴درصد)، کمتر از پسران (۴۸درصد) بود. میانگین و انحراف معیار متغیّرهای انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی‌انگیزگی در دانشجویان افسرده و عادی و در دو جنس، در جدول ۲ مشاهده می‌شود.

جدول ۲ نشان می‌دهد، درمقایسه با دانشجویان عادی، دانشجویان افسرده انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و امید به اشتغال کمتر و بی‌انگیزگی بیشتری دارند؛ همچنین زنان درمقایسه با مردان دارای انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و امید به اشتغال بیشتر و بی‌انگیزگی کمتری هستند.

به‌منظور مقایسهٔ مؤلفه‌های انگیزش و امید به اشتغال در بین زنان و مردان و نیز دانشجویان افسرده و عادی از آزمون تحلیل واریانس چندمتغیّره استفاده شد. نتایج نشان داد، اثر گروه بر سطوح انگیزش و امید به اشتغال بین زنان و مردان ($F=۶/۴۹$، $p<۰/۰۰۱$،

1. Academic Motivation Scale
2. Test-retest correlation
3. Beck Depression Inventory-II (BDI-II)
4. General Health Questionnaire

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-03]

۰/۹۲=لاندای ویلکز) و نیز بین دانشجویان افسرده و عادی (F=۶۱/۹۵، $p<$۰/۰۰۱، ۰/۵۷=لاندای ویلکز) معنادار است. این امر بیانگر آن است که بین زنان و مردان و نیز بین دانشجویان افسرده و عادی حداقل در یکی از متغیرهای انگیزش و امید به اشتغال تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج بررسی در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۱ . آمار توصیفی متغیّر انگیزش در میزان افسردگی در دو جنس

گروه / متغیّر		زن		مرد		جمع	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
وضعیت افسردگی	افسرده	۴۹	۳۴/۰۲	۹۲	۴۸/۱۷	۱۴۱	۴۲
	عادی	۹۵	۶۵/۹۸	۹۹	۵۱/۸۳	۱۹۴	۵۸
	جمع	۱۴۴	۴۳	۱۹۱	۵۷	۳۳۵	۱۰۰

جدول ۲ . آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) متغیّرهای انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی‌انگیزگی به‌تفکیک جنسیت و میزان افسردگی

متغیّر / گروه		تعداد	انگیزش درونی		انگیزش بیرونی		بی‌انگیزگی		امید به اشتغال	
			میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
وضعیت افسردگی	افسرده	۱۴۱	۲۹/۱۱	۷/۶۵	۲۸/۳۰	۷/۹۷	۱۳/۵۳	۳/۶۰	۳۰/۲۴	۸/۱۹
	عادی	۱۹۴	۴۰/۱۰	۹/۳۶	۴۲/۹۱	۹/۶۸	۹/۴۹	۳/۳۹	۳۵/۳۷	۷/۸۰
جنسیت	زن	۱۴۴	۳۸/۴۷	۹/۰۵	۳۹/۴۸	۱۰/۳۷	۱۰/۲۱	۳/۳۵	۳۴/۰۴	۸/۲۲
	مرد	۱۹۱	۳۳/۲۱	۱۰/۵۰	۳۴/۷۱	۱۱/۹۵	۱۱/۹۳	۴/۳۰	۳۲/۵۸	۸/۵۲

جدول ۳. نتایج آزمون تحلیل واریانس چندمتغیّره به‌منظور مقایسهٔ متغیرها در گروه‌های جنسی و متغیر افسردگی

منابع تغییرات	شاخص آماری	مقدار F	مقدار p	ضریب اتا
انگیزش درونی	جنسیت	۲۳/۱۶	۰/۰۰۱	۰/۰۶
	افسردگی	۱۳۰/۷۳	۰/۰۰۱	۰/۲۸
انگیزش بیرونی	جنسیت	۱۴/۶۳	۰/۰۰۴	۰/۰۴
	افسردگی	۲۱۴/۷۶	۰/۰۰۱	۰/۳۹
بی‌انگیزگی	جنسیت	۱۵/۷۷	۰/۰۰۱	۰/۰۴
	افسردگی	۱۰۹/۹۲	۰/۰۰۱	۰/۲۴
امید به اشتغال	جنسیت	۲/۵۰	۰/۱۱۰	۰/۰۰
	افسردگی	۳۳/۲۹	۰/۰۰۱	۰/۰۹

یافته‌های حاصل از جدول ۳ نشان می‌دهد، در مؤلفه‌های انگیزش بین زنان و مردان تفاوت معناداری وجود دارد (انگیزش درونی: $p<$۰/۰۰۱)، (انگیزش بیرونی: $p=$۰/۰۰۴)، (بی‌انگیزگی: $p<$۰/۰۰۱)؛ اما بین دانشجویان دختر و پسر در متغیر امید به اشتغال تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود؛ همچنین در مؤلفه‌های انگیزش و امید به اشتغال بین دانشجویان افسرده و عادی تفاوت معناداری وجود دارد (انگیزش درونی: $p<$۰/۰۰۱)، (انگیزش بیرونی: $p<$۰/۰۰۱)، (بی‌انگیزگی: $p<$۰/۰۰۱)، (امید به اشتغال: $p<$۰/۰۰۱).

۴ بحث

این پژوهش با هدف بررسی وضعیت انگیزش تحصیلی و امید به اشتغال دانشجویان باتوجه به جنسیت و افسردگی انجام شد. نتایج مشخص کرد، امید به اشتغال دانشجویان کمتر از متوسط است و در دو جنس تفاوت معناداری وجود ندارد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش شکیبایی و همکاران همخوان است. آن‌ها دریافتند، امید به اشتغال دانشجویان کمتر از متوسط است (۱۰). همچنین یافته‌ها با نتایج تحقیق شریفی و همکاران همخوانی دارد. آن‌ها نشان دادند که امید به اشتغال دانشجویان کمتر از متوسط و نیز انگیزش تحصیلی آنان در سطح کمتری است (۵).

داشتن شغل سهم مهمی در هویت اجتماعی و فرایند اجتماعی‌شدن فرد دارد و بخش مهمی از شخصیت فرد است. ازطریق اشتغال، فرد به صحنهٔ فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی کشیده می‌شود و می‌تواند نیازهای مادی و معنوی خود را تأمین کند؛ درنتیجه یکی از دلایل اصلی دانشجویان برای ورود به دانشگاه، کسب مدرک به‌منظور دستیابی به شغل است (۱۱) که باتوجه به افزایش نرخ بیکاری در کشور طی سال‌های اخیر و نگرش منفی دانشجویان به آیندهٔ شغلی خود، ناامیدی از اشتغال دور از انتظار نیست. ازطرفی باتوجه به اینکه اشتغال‌پذیری (شاغل شدن) دانشجویان با امیدواری رابطهٔ مستقیمی دارد، بیکاری زیاد فارغ‌التحصیلان آموزش عالی سبب می‌شود میزان امیدواری به اشتغال دانشجویان کاهش یابد.

انگیزش تحصیلی عامل بسیار مهمی در پیشرفت تحصیلی است. در بررسی انگیزش تحصیلی، نتایج این پژوهش نشان داد که بین

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-03]

مؤلفه‌های انگیزش دختران و پسران دانشجو تفاوت معناداری وجود دارد و دختران دارای انگیزش درونی و بیرونی بیشتر و بی‌انگیزگی کمتری درمقایسه با پسران هستند. باتوجه به اینکه در زندگی آینده مسئولیت تأمین مخارج زندگی بر عهدهٔ مردان است این امر می‌تواند باعث ایجاد تنش و دغدغهٔ فکری زیادی در مردان شود و بر انگیزش آن‌ها اثر منفی بگذارد. ازطرفی به‌نظر می‌رسد در سال‌های اخیر به‌دلیل افزایش نرخ بیکاری افراد تحصیل‌کرده، انگیزش تحصیلی پسران که اشتغال در اولویت زندگی آن‌ها قرار دارد، کمتر از دختران باشد. از سویی وقتی فرد احساس می‌کند فعالیت‌های تحصیلی او، دستیابی به اهداف یا نیازهایش (اشتغال) را در پی ندارد، نیروی روان‌شناختی انگیزش کاهش می‌یابد و فرد دچار بی‌انگیزگی می‌شود؛ این مسئله در پسران به‌دلیل مسئولیت‌های آیندهٔ آنان، نظیر تهیهٔ مسکن، ادارهٔ زندگی و سرپرستی خانواده بیشتر نمود پیدا می‌کند (۲۱).

در تبیین بیشتربودن انگیزش درونی و بیرونی دختران، می‌توان گفت که زنان به‌علت داشتن مسئولیت کمتر درمقایسه با مردان در آینده و داشتن شغل، دارای استرس کمتری هستند و شاید به همین دلیل انگیزش بیشتری درمقایسه با مردان دارند. امروزه افزایش مخارج هنگفت زندگی، انگیزش بیرونی کسب درآمد را برای زنان پررنگ‌تر کرده است؛ همچنین تمایل و علاقهٔ زنان به مشارکت در سطحی برابر با مردان در جامعه، انگیزش آن‌ها را برای تحصیل، به‌منزلهٔ دروازهٔ ورود به عرصه‌های اجتماعی و بازار کار افزایش داده است؛ این مسئله به‌عنوان انگیزش درونی حضور در اجتماع، نمود پیدا کرده است. محقق پژوهشی در توجیه و تبیین زیادبودن انگیزش دختران نیافت.

این نتایج با پژوهش فیروزنیا و همکاران که نشان دادند، پسران از انگیزش تحصیلی بیشتری برخوردار هستند، همسو نیست. دلیل احتمالی آن می‌تواند قدیمی‌بودن پژوهش و نیز افراد نمونه در این تحقیق باشد. پژوهش آن‌ها در سال ۱۳۸۸ و در دانشگاه علوم‌پزشکی انجام شد که در آن زمان شرایط اشتغال و بازار کار برای افراد تحصیل‌کرده در رشته‌های علوم‌پزشکی اصفهان، به‌خصوص برای پزشکان مرد به‌مراتب بهتر بود (۱۳). یافته‌ها مشخص کرد، امید به اشتغال و انگیزش درونی و بیرونی دانشجویان افسرده کمتر و بی‌انگیزگی آن‌ها بیشتر از دانشجویان عادی است.

اختلال در انگیزش و افسردگی رابطه‌ای دوسویه دارد. اختلال در انگیزش می‌تواند در سطح احساسات و رفتار باعث بروز مشکلاتی چون افسردگی و افت چشمگیر عملکرد فردی، اجتماعی و تحصیلی فرد شود. افسردگی نیز بر نحوهٔ تفکر، احساسات و فعالیت‌های روزمرهٔ افراد تأثیر می‌گذارد و سبب ازبین‌رفتن علاقه به فعالیت‌ها و انگیزش تحصیل می‌شود (۴).

امیدداشتن فرآیندی است که طی آن، فرد هدف‌های خود را تعیین می‌کند، راهکارهایی برای رسیدن به آن‌ها تدارک می‌بیند، انگیزش لازم را برای اجرای این راهکارها به‌وجود می‌آورد و در طول مسیر حفظ می‌کند. افسردگی، امیدواری دانشجویان را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد و باعث کاهش امید به اشتغال در آن‌ها می‌شود (۲۲).

راژندرام و همکاران رابطهٔ اضطراب و افسردگی را با امید به اشتغال معنادار یافتند. در این تحقیق امید به اشتغال کمتر دانشجویان، باکاهش سلامت روانی آن‌ها همراه بود (۲۳). افسردگی باعث به‌وجودآمدن احساس بی‌کفایتی تحصیلی و نگرش بدبینانه به تحصیل و افزایش بی‌انگیزگی می‌شود (۲۳). در تبیین این نتایج می‌توان عنوان کرد که افسردگی، امید را برای یافتن کار و شغل مرتبط با رشتهٔ تحصیلی از بین می‌برد و متعاقباً این شرایط روحی‌روانی سبب ازبین‌رفتن انگیزش برای ادامهٔ تحصیل خواهد شد.

باتوجه به اینکه انگیزش یکی از عوامل اساسی در آموزش و یادگیری است و می‌تواند از جهات مختلف بر عملکرد دانشجویان در محیط‌های آموزشی و پژوهشی اثرگذار باشد، لازم است به‌منظور کاهش نگرانی‌های موجود دربارهٔ آیندهٔ شغلی در دانشجویان و درنتیجه افزایش انگیزش تحصیلی آن‌ها اقدامات لازم انجام شود.

۵ نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد، باوجود انگیزش تحصیلی بیشتر دختران، بین امید به اشتغال دانشجویان در دو جنس تفاوت معناداری وجود ندارد؛ همچنین افسردگی عامل مؤثری بر انگیزش تحصیلی و امید به اشتغال دانشجویان است.

۶ تشکر و قدردانی

درنهایت از تمامی عزیزانی که به‌نوعی در اجرای این پژوهش نقش داشتند و روند اجرای آن را تسهیل کردند، قدردانی می‌شود.

۷ بیانیه‌ها

تأییدیهٔ اخلاقی و رضایت‌نامه از شرکت‌کنندگان

مقالهٔ حاضر برگرفته از پایان‌نامهٔ دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز است. ملاحظات اخلاقی رعایت‌شده در پژوهش به این شرح بود: همهٔ افراد به‌شکل کتبی اطلاعاتی دربارهٔ پژوهش دریافت کرده و در صورت تمایل در آن مشارکت کردند؛ این اطمینان به افراد داده شد که تمامی اطلاعات محرمانه هستند و برای امور پژوهشی استفاده خواهند شد؛ به‌منظور رعایت حریم خصوصی، نام و نام خانوادگی شرکت‌کنندگان ثبت نشد.

رضایت‌نامهٔ انتشار

این امر غیرقابل اجرا است.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند هیچ‌گونه تضاد منافعی ندارند.

منابع مالی

تأمین منابع مالی این پژوهش از هزینه‌های شخصی بوده و توسط هیچ نهاد یا سازمانی تأمین نشده است.

مشارکت نویسندگان

نویسندهٔ اول داده‌ها را جمع‌آوری کرد. سپس نویسندگان اول و دوم داده‌های به‌دست‌آمده را آنالیز و تفسیر کردند. نویسندگان سوم و چهارم در نگارش نسخهٔ دست‌نوشته همکار اصلی بودند. همهٔ نویسندگان نسخهٔ دست‌نوشتهٔ نهایی را خواندند و تأیید کردند.

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-03]

References

1. Puthran R, Zhang MWB, Tam WW, Ho RC. Prevalence of depression amongst medical students: a meta-analysis. Med Educ. 2016;50(4):456–68. https://doi.org/10.1111/medu.12962
2. Uebelacker LA, Tremont G, Gillette LT, Epstein-Lubow G, Strong DR, Abrantes AM, et al. Adjunctive yoga v. health education for persistent major depression: a randomized controlled trial. Psychol Med. 2017;47(12):2130–42. https://doi.org/10.1017/s0033291717000575
3. Alsaraireh FA, Aloush SM. Mindfulness meditation versus physical exercise in the management of depression among nursing students. J Nurs Educ. 2017;56(10):599–604. https://doi.org/10.3928/01484834-20170918-04
4. Cahuas A, He Z, Zhang Z, Chen W. Relationship of physical activity and sleep with depression in college students. J Am Coll Health. 2020;68(5):557–64. https://doi.org/10.1080/07448481.2019.1583653
5. Sharifi T, Ebrahim Bay SEB, Najafi Hodk F, Mohammadi A. Relationship between academic motivation and students' attitude towards future job in the students of Torbat Heydariyeh university of medical sciences. Qom University of Medical Sciences Journal. 2020;14(1):74–84. [Persian] http://dx.doi.org/10.29252/qums.14.1.74
6. Azad Y, Farahbakhsh K, Shafiabadi A, Salimi Bajestani H, Rabiei M. The role of career selection skills on student motivation in Shahrekord university. Counseling Culture and Psycotherapy. 2018;9(36):51–75. [Persian] https://dx.doi.org/10.22054/qccpc.2018.35734.1964
7. Deci EL, Schwartz AJ, Sheinman L, Ryan RM. An instrument to assess adults' orientations toward control versus autonomy with children: Reflections on intrinsic motivation and perceived competence. Journal of Educational Psychology. 1981;73(5):642–50. https://doi.org/10.1037/0022-0663.73.5.642
8. Lee Y, Lee J, Hwang Y. Relating motivation to information and communication technology acceptance: Self-determination theory perspective. Computers in Human Behavior. 2015;51:418–28. https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.05.021
9. Namazi A, Sigharchian M. The midwifery students' opinion about their professional future. Educational Development of Judishapur. 2014;5(1):21–7. [Persian] https://edj.ajums.ac.ir/article_79687_304e21077382317638a12a49737c7c60.pdf
10. Shakibaei D, Iranfar S, Montazeri N, Rezaei M, Yari N. The degree of motivation of medical students towards their degree at different educational levels. Iran Journal of Medical Education. ۲۰۰۵;۱۴(۵۷):1–15. [Persian]
11. Ghoreyshi Rad FS.(Barrasie mizane omidvari be eshteghal dar ayande ye daneshjooyane reshtehaye olum ensani) Assessing the level of hope for future employment of students Humanities. Journal of Isfahan University, 29(1): 47-66. [Persian]
12. Izadi S, Jouybari L, Behnampoor N, Taghavi A, Baiky F. Academic motivation and associated factors of the Golestan University of Medical Sciences. Development Strategies in Medical Education. 2014;1(2):44–50. [Persian] http://dsme.hums.ac.ir/article-1-75-en.pdf
13. Firouznia S, Yousefi A, Ghassemi G. The relationship between academic motivation and academic achievement in medical students of Isfahan university of medical sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2009;9(1):79–84. [Persian] https://ijme.mui.ac.ir/article-1-934-en.pdf
14. Maxwell G, Cooper M, Biggs N. How people choose vocational education and training programs: social, education and personal influences on aspiration. National Centre for Vocational Education Research; 2000.
15. Ravaghi V, Sadra AR, Borzabadi Farahani N. The motivation of dental students to enter the dental school, 2003. Journal of Dental School Shahid Beheshti University of Medical Science. 2005;22(4):597–604. [Persian]
16. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement. 1970;30(3):607–10. https://doi.org/10.1177/001316447003000308
17. Vallerand RJ, Pelletier LG, Blais MR, Briere NM, Senecal C, Vallieres EF. The academic motivation scale: a measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. Educational and Psychological Measurement. 1992;52(4):1003–17. https://doi.org/10.1177/0013164492052004025
18. Fazel Z, Yazdkhasti F. Developing a structural equation modeling of the role of academic stressors on resilience, motivation and academic burnout among pre-university female in Isfahan. New Educational Approaches. 2017;11(2):107–26. [Persian] https://dx.doi.org/10.22108/nea.2017.21489
19. Beck AT, Steer RA, Brown G. Beck depression inventory–II. American Psychological Association; 2011. https://doi.org/10.1037/t00742-000
20. Hamidi R, Fekrizadeh Z, Azadbakht M, Garmaroudi G, Taheri Tanjani P, Fathizadeh S, et al. Validity and reliability Beck Depression Inventory-II among the Iranian elderly Population. Journal of Sabzevar University of Medical Sciences. 2015;22(1):189–98. [Persian] http://jsums.medsab.ac.ir/article_550_c326338d69b115a13f8996b01613b38f.pdf
21. Alambagi A, Amiri R, Sahebdel S. The role of employability skills in agricultural students educational motivation in Imam Khomeini higher education center, Iran. Journal of Agricultural Education Administration Research. 2016;8(37):49–62. [Persian] https://dx.doi.org/10.22092/jaear.2016.106878
22. Bayani AA, Bayani A, Rajabi A. The relationship between psychological capital, hope for employment and academic burnout with mental health among students of Islamic Azad University-Azadshahr Branch: a path analysis. Journal of Health Promotion Management. 2016;5(5):40–7. [Persian] http://dx.doi.org/10.21859/jhpm-06016
23. Rajandram RK, Ho SM, Samman N, Chan N, McGrath C, Zwahlen RA. Interaction of hope and optimism with anxiety and depression in a specific group of cancer survivors: a preliminary study. BMC Res Notes. 2011;4:519. https://doi.org/10.1186/1756-0500-4-519

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-03]